

Správa o stave životného prostredia SR v roku 2006

V decembri každého roka vydáva Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) v spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia (SAŽP) Správu o stave životného prostredia Slovenskej republiky. Cieľom tejto publikácie je zhodnotiť kvalitu životného prostredia na Slovensku v príslušnom roku, trendy vývoja v dlhodobejšom časovom horizonte, špecifikovať príčiny súčasného stavu a kvantifikovať ich podiel, zhodnotiť stav v oblasti starostlivosti o životné prostredie a medzinárodnej spolupráce. Publikácia má tak priblížiť širokej odbornej i laickej verejnosti dostupné informácie o životnom prostredí v súlade s ustanoveniami zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí a zákona č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí.

Za obdobie vydávania takýchto typov súhrnných správ sa vykryštalizovala a ustálila ich štruktúra. Správa sa skladá z 9 hlavných kapitol: **Environmentálny monitoring a informatika, Zložky životného prostredia a ich ochrana, Kumulatívne environmentálne problémy, Ochrana prírody a tvorba krajiny, Environmentálna regionalizácia, Príčiny a dôsledky stavu životného prostredia, Rizikové faktory v životnom prostredí, Starostlivosť o životné prostredie, Medzinárodná spolupráca.**

V rámci každej kapitoly je vyhodnotená sústava ukazovateľov, pričom ich stanovenie a hodnotenie je kompatibilné s obdobnými hodnoteniami realizovanými na medzinárodnej úrovni, resp. v iných členských štátoch Európskej únie.

Aký je teda vývoj v životnom prostredí na Slovensku podľa posledného hodnotenia? V poslednom desaťročí 20. storočia došlo v našej spoločnosti k **prelomovým zmenám**, významnej reštrukturalizácii hospodárstva, prijatiu a uplatneniu nových právnych predpisov a plánovacích dokumentov v oblasti životného prostredia, čo sa prejavilo na výraznom zlepšení ukazovateľov životného prostredia. Súčasnosť je opäť charakterizovaná pozitívnymi ukazovateľmi vo vývoji hospodárstva - rastom hrubého domáceho produktu, zvýšenou dynamikou rastu priemyselnej výroby, rastom vybraných ukazovateľov v poľnohospodárskej produkcii. Uvedený nárast je zároveň sprevádzaný zvýšenými nárokmi na celkové surovinnové a energetické vstupy, ako aj priamym a nepriamym zvýšeným vplyvom na životné prostredie. Možno preto konštatovať, že potenciál pre radikálne zlepšovanie životného prostredia je v súčasnosti vyčerpaný a udržanie dosiahnutého stavu, resp. jeho ďalšie zlepšovanie, si vyžaduje dôsledné uplatňovanie prijatých právnych predpisov, realizáciu ďalších foriem starostlivosti o životné prostredie a v neposlednom rade dostatočný objem finančných prostriedkov.

Ako už bolo vyššie uvedené, z hľadiska dlhodobého hodnotenia životného prostredia zmeny nie sú v súčasnosti už tak výrazné, ako to bolo v posledných rokoch 20. storočia.

Ako príklad **pozitívnych výsledkov** vo vývoji životného prostredia je možné uviesť:

- Trvalý mierny pokles emisií základných znečisťujúcich látok s výnimkou tuhých znečisťujúcich látok, kde rovnako ako v predchádzajúcom roku nárast bol spôsobený zvýšením spotreby dreva na vykurovanie domácností. V porovnaní posledných rokov sú však zmeny

celkových emisií minimálne.

- Na žiadnej monitorovacej stanici kvality ovzdušia neboli prekročené limitné hodnoty na ochranu zdravia ľudí pre znečisťujúce látky – oxid siričitý a oxid uhoľnatý vo väčšom počte prekročení, ako je povolený platnými právnymi predpismi. Úroveň benzénu bola taktiež na všetkých monitorovacích staniciach pod limitnou hodnotou, prekročenie cieľovej hodnoty pre ťažké kovy sa vyskytlo len na jednej stanici.

- Pokračoval trend poklesu agregovaných antropogénnych emisií skleníkových plynov. Obdobne však ako pri emisiách základných znečisťujúcich látok, i v tomto prípade sú od roku 2000 tieto zmeny celkových množstiev minimálne.

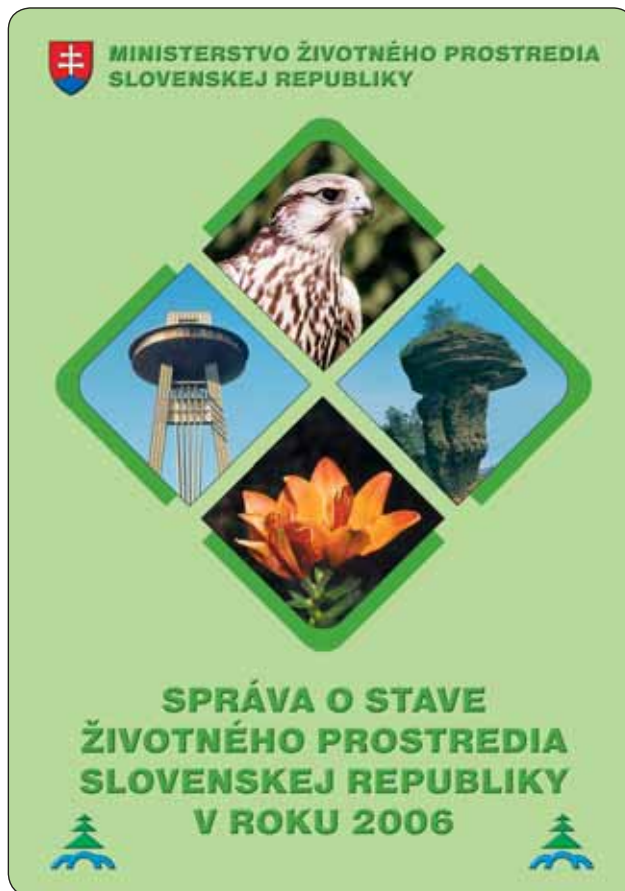
- Priaznivým vo vývoji ekonomiky SR vo väzbe na životné prostredie je naďalej zaznamenávaný pokles energetickej náročnosti v prepočte na jednotku hrubého domáceho produktu. Zvyšuje sa výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, v porovnaní s rokom 2004 nastal v roku 2005 nárast o 0,5 % a dosiahol 4,4 % podiel na hrubej domácej spotrebe energie.

- Trvalo rastie podiel obyvateľstva zásobovaného pitnou vodou z verejných vodovodov a napojenie obyvateľstva na kanalizáciu a ČOV, aj keď tu je potrebné podotknúť, že splnenie záväzkov v odkanalizovaní miest a obcí a čistení odpadových vôd vyplývajúcich pre Slovensko zo záväzkov súvisiacich s členstvom v EÚ, je jednou z najnáročnejších úloh v oblasti životného prostredia. Vývoj v oblasti vypúšťania odpadových vôd z hľadiska ich množstva, ako aj znečistenia, je možné tiež charakterizovať ako pozitívny, čo sa prejavilo aj na miernom zlepšení kvality povrchových vôd vo vybraných ukazovateľoch.

Medzi **najvýznamnejšie problémy** z hľadiska kvality životného prostredia v súčasnosti patrí:

- Znečistenie ovzdušia suspendovanými časticami PM₁₀, kde sú výrazne prekračované limitné hodnoty znečistenia ovzdušia, plošne záväzné od januára 2005.

- Nepriaznivá situácia pretrváva aj v znečistení ovzdušia prízemným ozónom, kde sú taktiež prekračované povolené hodnoty pre ochranu ľudského zdravia i vegetácie. Tento problém je však typickým príkladom toho, že ochrana životného prostredia nemôže byť záležitosťou len niektorých štátov, ale že si vyžaduje sústredené medzinárodné úsilie a koordinovaný postup. Prízemný ozón na území SR má prevažne transhraničný charakter. Výrazné zníženie národných emisií prekursorov ozónu za posledných 15 rokov neprineslo zníženie úrovne nameraných koncentrácií prízemného ozónu. Výsledky modelových výpočtov poukázali na veľmi malý vplyv Slovenska na stredoeurópsku úroveň koncentrácií prí-

zemného ozónu a dosiahnutie cieľových hodnôt koncentrácií v roku 2010 tak, ako to vyžadujú právne predpisy na úrovni EÚ, sa z dnešného pohľadu národnými opatreniami nedajú dosiahnuť.

- Priamym odrazom zhoršených životných podmienok je nepriaznivý stav v ohrozenosti rastlín a živočíchov, kde napr. do kategórie ohrozených podľa IUCN je zaradených 100 % taxónov obojživelníkov, 92 % taxónov plazov a takmer 76 % taxónov cicavcov známych v Slovenskej republike.

- Nepriaznivý vývoj bol zaznamenaný aj v niektorých ukazovateľoch odpadového hospodárstva. V porovnaní s rokom 2005 nastal približne 33 % nárast množstva odpadov umiestnených na trh, v prepočte na jedného obyvateľa nastal nárast v produkcii komunálnych odpadov pri porovnaní rovnakých období o 12 kg.

- Pretrvávajúci podiel environmentálne nepriaznivej cestnej dopravy na preprave osôb a tovaru. Napriek miernemu nárastu prepravy osôb a tovaru priaznivejšou železničnou dopravou, podiel prepravených osôb stále tvorí len približne 12 % z počtu prepravených osôb cestnou dopravou.

Informáciu o vývoji ďalších ukazovateľov je možné získať na 320 stranách publikácie v jej tlačenej forme alebo prostredníctvom internetu na www.sazp.sk. Správa taktiež poskytuje cennú informačnú základňu o uplatňovaní jednotlivých nástrojov starostlivosti o životné prostredie a realizácii medzinárodnej spolupráce.

Ing. Zuzana Lieskovská
SAŽP Banská Bystrica